

PROGRAM KONSERWATORSKI
prac remontowych - kostnicy
w zespole kościoła parafialnego p.w. św. Andrzeja
Apostoła w Nekli ul. Poznańska 24

Obiekt : BUDYNEK KOSTNICY

Zakres robót: Remont budynku kostnicy przykościelnej

Adres: ul. Poznańska ⁵ ~~24~~ 62-330 Nekla

działka nr 278/1
nr rejestru zabytku: 2639/A z 29.01.1998 r.

Inwestor: Parafia Rzymsko- Katolicka p.w. św. Andrzeja Apostoła ul.
Poznańska ~~24~~ 62-330 Nekla

Autor: inż. Kazimierz Szymkowiak
upr. bud. nr 126/87/Pw

Niniejszy program prac opracowano w oparciu o przeprowadzone wizje lokalne oraz dokumentację konserwatorską i projektową.

Września lipiec 2016 r.

Podpis

PROJEKTOWANIE, KOSZTORYSOWANIE
I NADZORY BUDOWLANE
upr. bud. 126/87/Pw
inż. Kazimierz Szymkowiak
62-300 Września, ul. Fedyka 1, tel. 510-101-828
NIP 789-106-31-40, REG. 630457134

Egz. 1 (2)

Wojewódzki Urząd
Ochrony Zabytków w Poznaniu
Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków
Uzgodniono ze stanowiska konserwatorskiego
Załącznik do pisma/decyzji/postanowienia/pozwolenia
z dnia 12. 12. 2016 r. Nr 7-83/2016/11
Wielkopolski Wojewódzki
Konserwator Zabytków
mgr Jolanta Goszczyńska

1. DANE OGÓLNE

1.1. OBIEKT

Kostnica w zespole kościoła parafialnego.

1.2. ADRES

ul. Poznańska 24 62-330 Nekla

1.3. INWESTOR

Parafia rzymsko-katolicka pw. Św. Andrzeja Apostoła

ul. Poznańska 24 62-330 Nekla

1.4. FAZA DOKUMENTACJI

Dokumentacja konserwatorska - program prac konserwatorskich.

1.5. AUTOR OPRACOWANIA

inż. Kazimierz Szymkowiak

1.6. DANE DOTYCZĄCE DOKUMENTACJI

Część opisowa – 6 stron

Dokumentacja fotograficzna – 8 fotografii barwnych

2. PRZEDMIOT I ZAKRES OPRACOWANIA

Celem opracowania jest sporządzenie dokumentacji konserwatorskiej - programu prac konserwatorskich. Przedmiotem opracowania jest dokonanie remontu budynku kostnicy bez naruszenia konstrukcji i pokrycia dachowego. W związku z planowanymi pracami konserwatorskimi dokonano oceny stanu ich zachowania. W opracowaniu określono zakres koniecznych prac oraz opracowano technologię i technikę ich wykonania. Niniejsze opracowanie stanowi także uzupełnienie dokumentacji podstawowej budynku dotyczącej odwodnienia wokół budynku, w której został określony sposób prowadzenia prac renowacyjno-budowlanych.

3. OPIS I HISTORIA OBIEKTU

Kościół wraz z kostnicą w zespole kościoła parafialnego został wpisany do rejestru zabytków w dniu 29.01.1998 r. pod nr 2639/A Wielkopolskiego Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu i podlega ochronie konserwatorskiej jako obiekty zabytkowe. W 2012 r. dla kostnicy została założona karta adresowa gminnej ewidencji zabytków GEZ. Kostnica wg danych źródłowych historycznych powstała w tym samym czasie co kościół t.j. 1899 – 1901 r. Zespół kościoła parafialnego można podzielić na poszczególne typy ze względu na formę. Pierwszą grupę stanowi obiekt – kościół parafialny, drugą grupę stanowi kostnica. Obie z nich posiadają krypty pod posadzkowe- piwniczne. Kostnica jest murowana z cegły, otynkowana i pomalowana farbą emulsyjną. Pilastry flankujące wejście wykonano z piaskowca, tak samo są wykończone wnęka okienna i okno boczne przy kaplicy. Fronton półokrągły. Elewacja nie posiada detalu sztukatorskiego, poza gzymssem oddzielającym dach od ścian. Cokół na elewacji kostnicy wyłożony płytkami ceramicznymi w kolorze zbliżonym do koloru dachówki. Otwór drzwiowy wypełniony drewnianymi drzwiami łukowymi z metalowymi okuciami, częściowo przeszklonymi ornamentem górą. Drzwi ze wzorem historycznym i odzwierciedleniem herbu na środku skrzydła. W środku kostnicy ołtarz z obrazem przedstawiającym postać świętą, na środku znajduje się katafalg drewniany. Wewnętrzne narożnikowe pilastry dźwigają belkowanie z gzymsami, półokrągłym ząbkowanym fryzem oraz trójkątnymi naczółkami, detal architektoniczny ceramiczny.

Kostnica przykryta dachem naczółkowym złożonym z 6-ciu pól trójkątnych o konstrukcji drewnianej i z pokryciem dachówką ceramiczną karpiówką ułożoną w koronkę podwójnie z wylotem wentylacyjnym w formie latarni. 4 naczółki skośne boczne oraz wejście pokryte dachówką ceramiczną jak wyżej. Rynny i rury spustowe z PCV. Góra frontonu pokryta blachą tytanowo- cynkową z umieszczonym na środku krzyżem. Wnętrze tynkowane i malowane farbą wapienną, Wkoło ścian wnętrza cokolik z płytek ceramicznych, podłoga z płytek ceramicznych. Do wysokości 0,95 m na ścianach lamperia malowana farbą emulsyjną. Kostnica posiada 1 okno i 1 wnękę okienną w postaci blendy. Na ścianie elewacyjnej od strony wschodniej umieszczona jest tablica pamiątkowa dokumentująca historię obiektu. Zwieńczeniem budynku kostnicy jest umieszczona na szczycie dachu szpica stalowa z symbolem zdobionego krzyża, niestety uszkodzona.

Wśród materiałów z jakich wykonano obiekty lub ozdobne aplikacje występują: piaskowiec, sztuczny kamień, gips oraz materiały ceramiczne, a także tynk i wyprawy sztukatorskie. W niewielkim zakresie zachowały się elementy metaloplastyki w postaci pozostałości żelaznych kutych części okna, drzwi i – sporadycznie – ozdobnych zwieńczeń.

4. WSTĘPNA OCENA STANU ZACHOWANIA

Obiekt jest otynkowany. Materiały ceramiczne występujące w omawianych obiektach to zarówno ceramika nasiąkliwa (cegła) jak i nienasiąkliwa (licówka klinkierowa) oraz elementy szkliwione. Sporadycznie występują profilowane kształtki i ceramiczny detal architektoniczny (głowice pilastrów).

Stan zachowania poszczególnych materiałów jest zróżnicowany, zależny od właściwości tych materiałów oraz intensywności działania czynników niszczących, wśród których przeważają stałe zanieczyszczenia atmosferyczne osiadające na powierzchni i tworzące nawarstwienia, zawilgocenie i związana z nimi działalność soli rozpuszczalnych w wodzie oraz rozwoju mikroorganizmów, a także uszkodzenia mechaniczne. Poszczególne obiekty w różnym stopniu pokryte są zabrudzeniami bądź nawarstwieniami o zróżnicowanym stopniu intensywności. Na części obiektu zachowały się pozostałości warstw barwnych (dotyczy to przede wszystkim tynków i zapraw sztukatorskich).

Pełnej oceny stanu zachowania będzie można dokonać po rozpoczęciu prac konserwatorskich.

Widoczny jest rozwój mikroorganizmów, liczne spękania i ubytki mechaniczne. Wyplukane zostały także spoiny. W szczególnych wypadkach konstrukcja obiektu została uszkodzona, a niektóre elementy odpadły od całości jak choćby górna część krzyża. Bardzo zły stan zachowania obiektów piaskowcowych charakteryzuje się ponadto wysokim stopniem zawilgocenia i widocznymi wykwitami solnymi. Powierzchnia kamienia jest wyplukana, osypuje się, pudruje oraz złuszcza w miejscach pokrytych uszczelniającymi powłokami.

Ceramika prawie zawsze jest używana jako materiał o charakterze dekoracyjnym jako jedno- bądź dwubarwna okładzina, czy jako elementy o dekoracyjnej formie (kształtki profilowane, detale architektoniczne). Większość ceramiki zachowana jest w stanie zadawalającym.

Można zaobserwować, że najlepiej zachowane są materiały nieporowate – płytki ceramiczne wewnątrz kostnicy na podłodze, cokol z płytek ceramicznych na elewacji budynku i pokrycie dachowe z dachówki karpiówki ułożonej podwójnie w koronkę, natomiast materiały porowate – cegła zwykła wykazują większe objawy korozji, a ich stan zachowania jest zły. Dość licznie występują uszkodzenia mechaniczne i drobne ubytki. Bardziej zróżnicowany i ogólnie gorszy jest stan zachowania spoin na płytkach ceramicznych.

W niektórych przypadkach spoiny te są bardzo osłabione, wyplukane, niekiedy są bardziej wytrzymałe, natomiast wszystkie są zabrudzone i w mniejszym lub większym stopniu

pociemniałe. Lokalnie rozluźnieniu lub wypłukaniu uległa zaprawa murarska, co doprowadziło do wypadania pojedynczych kształtek, a nawet, w nielicznych przypadkach, do poważniejszych zniszczeń i uszkodzeń o charakterze konstrukcyjnym. Forma detalu jest czasem zniekształcona przez niestaranne, prowizoryczne naprawy, wykonywane z użyciem przypadkowych materiałów (np. zapraw cementowych).

Występują zarówno tynki piaskowo – wapienne jak i cementowe. Zachowały się one w stanie złym i bardzo złym, zarówno we wnętrzu kostnicy jak i na zewnątrz. W pierwszym wypadku - tynki wapienne - są miejscowo odspojone od podłoża, lokalnie występują ubytki wierzchniej warstwy, bądź głębsze odsłaniające cegłę. Większość tynków jest silnie zawilgocona, zabrudzona, pokryta złuszczącymi się powłokami farby; na nich powierzchni widoczne są wyplamienia. Obserwowalny jest miejscowy rozwój mikroorganizmów.

W wypadku tynków zewnętrznych ich stan zachowania jest podobny lub jeszcze gorszy; w wielu miejscach są w znacznym stopniu odspojone od podłoża. Występują ubytki warstwy wierzchniej jak i głębsze odsłaniające cegłę. Istotnym problemem jest silne zawilgocenie praktycznie całego muru powodowane podciąganiem wilgoci i zaciekaniem wód opadowych. Wyprawy sztukatorskie w większości zachowane są również źle, są spękane, odspojone, na ich powierzchni widoczne są nawarstwienia i zacieki oraz kolonie glonów, mchów i porostów, a powierzchnia jest zazwyczaj silnie wypłukana, co doprowadziło do częściowego zatarcia czytelności formy plastycznej. Pierwotna forma tynków i detalu często zniekształcona jest przez niestaranne, prowizoryczne naprawy, wykonywane z użyciem przypadkowych materiałów.

Elementy metalowe zachowane są w niewielkim stopniu, zazwyczaj silnie skorodowane, pokryte powłokami złuszczących się farb. W podobnym stanie zachowane są bogato zdobione drzwi do Kostnicy. Stosunkowo dobrze zachowały się okucia drzwi. Drzwi należy jedynie poddać odnowieniu.

5. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

1. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

Niniejszy program zakłada konserwację profilaktyczną (zachowawczą) i techniczną obiektu z elementami konserwacji estetyzującej. Nie przewiduje się prac odtworzeniowych - uzupełniania brakujących kamiennych elementów, w szczególności wykonywania prac rekonstrukcyjnych, z wyłączeniem prac o charakterze budowlanym (odtworzenie tynków, profili sztukatorskich czy innych elementów jak np. posadzki w kostnicy. Brakujące detale ceramiczne, ze względu na niewielką ilość, należy zrekonstruować, najlepiej w technice oryginału, dopuszcza się rekonstrukcję w sztucznym kamieniu. W pierwszej kolejności należy ustabilizować i wzmocnić konstrukcję budynku (wcześniej należy wykonać niezbędne prace budowlane, w tym naprawy tynków), a także odciąć je od źródła zawilgocenia. Elementy dekoracyjne metalowe należy poddać konserwacji zachowawczej z przywróceniem kształtu detali zdeformowanych. Należy także przywrócić pierwotny wygląd inskrypcjom (złocenia, podmalowania). Obiekt powinien zostać zabezpieczony przed dalszym niekorzystnym oddziaływaniem warunków atmosferycznych poprzez wykonanie zabiegu hydrofobizacji (materiały porowate i nieporowate nie posiadające poleru), bądź naniesienie powłoki ochronnej mikrowosku (powierzchnie pierwotnie polerowane).

Niezależnie od planowanych prac konserwatorskich należy zrealizować prace budowlane, renowacyjne i konstrukcyjne, zwłaszcza przy wykonaniu izolacji przeciwwilgociowej murów kostnicy. Należy odkopać fundamenty wokół budynku kostnicy na głębokość do łąw fundamentowych, oczyścić podłoże, zaizolować środkiem do izolacji przeciwwilgociowej na gorąco, obłożyć folią kubełkową i zasypać wykopy piaskiem. Wokół budynku wykonać opaskę na szerokość 0,50 m z obramowaniem z obrzeża trawnikowego i wysypać kamieniem

gr. 20- 40 mm. Rury spustowe odprowadzające wodę z połaci dachowej należy wyprzewodzić poza obręb budynku do chłonnej studzienki zbiorczej deszczowej. W ten sposób zostanie usunięty problem zawilgocenia budynku. Przy okazji odwodnienia można wymienić rynny i rury spustowe na budynku kostnicy na stalowe malowane proszkowo w kolorze uzgodnionym ze służbami konserwatorskimi.

2. SZCZEGÓŁOWY TECHNOLOGICZNY PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

1. Wykonanie dokumentacji stanu zachowania.
2. Demontaż zdestabilizowanych elementów jak np. uszkodzony krzyż na budynku.
3. Wstępne oczyszczenie powierzchni ścian na sucho w celu usunięcia luźnych farb, tynków i zabrudzeń.
4. Usunięcie wtórnych napraw i zwietrzałych spoin.
5. Czyszczenie właściwe:
 - a) mycie wodą pod ciśnieniem; ciśnienie wody w zakresie (50 – 90 bar),
 - b) czyszczenie chemiczne przy pomocy kwaśnego środka zawierającego jako składnik aktywny fluorek amonu (np. Remmers FASSADENREINIGER-PASTE, Coverax COVEXAN) po wykonaniu prób i ocenie skuteczności,
 - c) czyszczenie powierzchni strumieniem pary (wytwornica pary np. DE 4002 firmy Kaercher).
 - d) doczyszczanie mechaniczne (ręczne) skalpelami, nożami, dłutami, kamieniami ściernymi itp. z pozostałych nawarstwień powierzchniowych i zabrudzeń;
6. Odsolenie obiektu metodą migracji soli do rozszerzonego środowiska (okłady z wody destylowanej i waty celulozowej)
7. Dezynfekcja np. Remmers BFA.
8. Wzmocnienie struktury osłabionych i osypujących się partii tynku hydrofilnym preparatem krzemooorganicznym na bazie tetraetoksylanu, np. Remmers KSE 300.
9. Iniekcja spękań, łusek i szczelin w tynku środkiem konsolidującym (drobne szczeliny dyspersją akrylową Primal AC-33, większe roztworem uelastycznionej żywicy krzemooorganicznej Remmers Funcosil KSE 500 STE z wypełniaczem Funcosil KSE Fullstoff A/B.
10. Oczyszczenie elementów metalowych (kotew) z produktów korozji i zabezpieczenie antykorozyjne farbą Hammerite, ewentualna wymiana skorodowanych części na nowe mosiężne lub ze stali niekorodującej.
Wykonać metodą kowalską uzupełnienie brakujących elementów krzyża biorąc za wzór identyczny dobrze zachowany krzyż na budynku kościoła.
11. Powtórne zamontowanie elementów zdemontowanych oraz ewentualne dodatkowe wzmocnienie mocowania w sposób mechaniczny kotwami ze stali niekorodującej.
12. Scalenie kolorystyczne uzupełnień laserunkową farbą krzemooorganiczną, np. Remmers Funcosil HISTORIC LASUR.
13. Wykonanie uzupełnień niewielkich ubytków w cegle przy użyciu gotowych barwionych w masie zapraw restauratorskich na bazie spoiw mineralnych (np. Remmers RESTAURIERMÖRTEL);
14. Brakujące detale ceramiczne – cegła licowa: uzupełnienie materiałem o maksymalnie zbliżonych do oryginału parametrach fizyko-mechanicznych i wyglądzie; kształtki ceramiczne profilowane i detale architektoniczne: ze względu na niewielką ilość, należy zrekonstruować, najlepiej w technice oryginału, dopuszcza się rekonstrukcję w sztucznym kamieniu, np. na bazie żywicy epoksydowej Deitermann Eurolan FK 20
15. Wykonanie nowych spoin porowatą zaprawą piaskowo-wapienną z dodatkiem spoiwa hydraulicznego (białego cementu M50 lub trasowo-wapienną) z płukanym piaskiem kwarcowym z zachowaniem oryginalnej barwy i faktury.
16. Hydrofobizacja powierzchniowa cegły nieszkliwionej roztworem żywicy

krzemoorganicznej np. Remmers Funcosil SNL pod warunkiem wcześniejszego wykonania izolacji przeciwwilgociowej obiektu.

17. Wykonanie napraw w obrębie elementów cementowych – zaprawa mineralna Caparol Capalith Fassadenspachtel P.

18. Przetarcie powierzchni elementów cementowych mineralną szpachlą z mikrowłóknami – Caparol Capalith Fassaden-Feinspachtel P.

19. Przygotowanie elementów z zaprawy wapiennej pod malowanie – gruntowanie powierzchni detali gruntem Caparol Amphisilan Putzfestiger, a następnie Caparol Sylitol Compact.

20. Malowanie wszystkich elementów farbami wg przyjętej kolorystyki – farby Caparol Histolith Aussenquarz.

21. Wykonanie impregnacji hydrofobowej detali narażonych na zamakanie – Caparol Histolith Disboxan 450

22. Wymiana rynien i rur spustowych na stalowe malowane proszkowo w kolorze

23. Wykonanie izolacji ścian fundamentowych oraz odwodnienie terenu wokół kostnicy

24. Wykonanie opisowo-fotograficznej dokumentacji powykonawczej.

Powyższy proponowany zakres prac konserwatorskich musi być poddany analizie przez służby konserwatorskie i wydane pozwolenie konserwatorskie na prowadzenie robót.

Pozwolenie konserwatorskie nie upoważnia inwestora do rozpoczęcia prac, należy uzyskać pozwolenie budowlane na prowadzenie robót ze Starostwa Powiatowego we Wrześni.

Prowadzenie prac konserwatorskich wymaga zgłoszenia jak i zakończenia oraz odbioru robót służbom konserwatorskim.

Opracował:

inż. Kazimierz Szymkowiak

nr upr. 126/87/Pw

maj 2016 r.

podpis

PROJEKTOWANIE, KOSZTORYSOWANIE
I NADZORY BUDOWLANE
upr. bud. 126/87/Pw

inż. Kazimierz Szymkowiak
62-300 Września, ul. Gadyka 1, tel. 510-101-828
NIP 789-106-31-40, REG.630457134